IQRO JURNALI , IQRO JOURNAL, ИКРО ЖУРНАЛИ
ISSN:2181-4341| wordlyknowledge.uz/index.php/iqro
Volume 21 Issue 2 May 2026

SUN'IY INTELLEKTNING XORIJIY TIL TA'LIMIDAGI O'RNI: NEMIS TILINI O'RGANISHDAGI IMKONIYAT VA MUAMMOLAR

Pirboboyeva Dilorom
O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar Vazirligi huzuridagi kasbiy ta'lim agentligi Qashqadaryo viloyati kasbiy ta'lim boshqarmasi Ko'kdala tuman 1-son texnikumi nemis tili fani o`qituvchisi
https://doi.org/10.5281/zenodo.20132226

Annotatsiya. Mazkur maqolada zamonaviy ta'lim tizimida sun'iy intellekt texnologiyalarining o'rni, ayniqsa nemis tilini o'qitish va o'rganish jarayonidagi ahamiyati tahlil qilinadi. Shuningdek, O'zbekistonda raqamli ta'limni rivojlantirish, xorijiy tillarni o'qitishni takomillashtirish va sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etishga oid Prezident farmonlari hamda davlat dasturlarining amaliy ahamiyati yoritiladi. Maqolada sun'iy intellektning ta'lim samaradorligini oshirishdagi imkoniyatlari, uning afzallik va muammolari ilmiy asosda ko'rib chiqiladi.
Kalit so'zlar: Sun'iy intellekt, nemis tili, xorijiy tillar, raqamli ta'lim, innovatsion texnologiyalar, AI, zamonaviy pedagogika, interaktiv ta'lim, O'zbekiston ta'lim tizimi.

Annotation. This article analyzes the role of artificial intelligence technologies in the modern education system, particularly their significance in teaching and learning the German language. Furthermore, the practical importance of the Presidential decrees and state programs aimed at developing digital education, improving foreign language teaching, and introducing artificial intelligence technologies in Uzbekistan is highlighted. The article scientifically examines the opportunities of artificial intelligence in increasing the effectiveness of education, as well as its advantages and challenges.
Keywords: Artificial intelligence, German language, foreign languages, digital education, innovative technologies, AI, modern pedagogy, interactive education, education system of Uzbekistan.

Аннотация. В данной статье анализируется роль технологий искусственного интеллекта в современной системе образования, особенно их значение в процессе преподавания и изучения немецкого языка. Кроме того, освещается практическая значимость указов Президента и государственных программ, направленных на развитие цифрового образования, совершенствование преподавания иностранных языков и внедрение технологий искусственного интеллекта в Узбекистане. В статье на научной основе рассматриваются возможности искусственного интеллекта в повышении эффективности образования, а также его преимущества и существующие проблемы.
Ключевые слова: Искусственный интеллект, немецкий язык, иностранные языки, цифровое образование, инновационные технологии, ИИ, современная педагогика, интерактивное обучение, система образования Узбекистана.

Bugungi globallashuv va raqamlashtirish davrida zamonaviy texnologiyalar jamiyat hayotining barcha sohalariga, xususan ta'lim tizimiga ham chuqur kirib bormoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi natijasida o'qitish metodikasi ham tubdan o'zgarib, innovatsion yondashuvlarga asoslangan yangi ta'lim shakllari paydo bo'lmoqda. Ayniqsa, sun'iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi xorijiy tillarni o'qitishda yangi imkoniyatlarni yuzaga keltirdi. So'nggi yillarda O'zbekistonda ham raqamli ta'limni

rivojlantirish, xorijiy tillarni o‘qitish sifatini oshirish va zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etishga katta e’tibor qaratilmoqda. Jumladan, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktyabrdagi PF-5847-son Farmoni bilan tasdiqlangan “O‘zbekiston Respublikasi oliy ta’lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi”da ta’lim jarayoniga raqamli texnologiyalarni keng joriy etish asosiy vazifalardan biri sifatida belgilangan. Shuningdek, Prezidentning 2021-yil 19-maydagi PQ-5117-son qarori “Xorijiy tillarni o‘rganishni ommalashtirish faoliyatini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori xorijiy tillarni, jumladan nemis tilini zamonaviy metodlar asosida o‘qitishga keng yo‘l ochib berdi. Ushbu qaror asosida xorijiy til o‘qituvchilarining malakasini oshirish, xalqaro sertifikatlash tizimini joriy etish va zamonaviy elektron platformalardan foydalanish masalalariga alohida e’tibor qaratildi. Bundan tashqari, 2020-yil 6-oktyabrdagi PF-6079-son Farmon bilan tasdiqlangan “Raqamli O‘zbekiston — 2030” strategiyasi mamlakatda raqamlashtirish jarayonlarini jadallashtirish va sun’iy intellekt texnologiyalarini turli sohalarga, shu jumladan ta’lim tizimiga joriy etishni nazarda tutadi.

Mazkur maqolaning maqsadi — sun’iy intellekt texnologiyalarining nemis tilini o‘qitishdagi ahamiyatini, afzalliklarini va mavjud muammolarini ilmiy jihatdan tahlil qilishdan iborat.

Bugungi kunda jahonda ta’lim tizimi jadal ravishda raqamlashtirish bosqichiga o‘tmoqda. An’anaviy o‘qitish usullari asta-sekin zamonaviy, interaktiv va texnologiyalarga asoslangan ta’lim modellari bilan uyg‘unlashib bormoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi natijasida ta’lim olish imkoniyatlari yanada kengaydi. Endilikda o‘quvchilar va talabalar internet tarmog‘i orqali dunyoning istalgan nuqtasidan turib bilim olish, elektron kutubxonalar, virtual platformalar va onlayn kurslardan foydalanish imkoniyatiga ega bo‘lmoqda. Ayniqsa, masofaviy ta’lim tizimining rivojlanishi ta’limning uzluksizligini ta’minlashda muhim omilga aylandi. Zamonaviy ta’lim jarayonida sun’iy intellekt texnologiyalarining o‘rni tobora ortib bormoqda. Sun’iy intellekt — bu inson tafakkuriga xos ayrim funksiyalarni, jumladan tahlil qilish, o‘rganish, mantiqiy xulosa chiqarish va qaror qabul qilish jarayonlarini bajarishga qodir texnologiyalar majmuasidir. Ushbu texnologiyalar katta hajmdagi ma’lumotlarni qisqa vaqt ichida qayta ishlash, foydalanuvchi faoliyatini tahlil qilish, xatolarni aniqlash va individual tavsiyalar ishlab chiqish imkoniyatiga ega. Shu sababli sun’iy intellekt nafaqat iqtisodiyot va sanoat sohalarida, balki ta’lim tizimida ham muhim innovatsion vosita sifatida qaralmoqda. Hozirgi davrda ko‘plab davlatlar sun’iy intellektni ta’lim tizimiga keng joriy etishga alohida e’tibor qaratmoqda. Chunki AI texnologiyalari ta’lim samaradorligini oshirish, o‘quv jarayonini individuallashtirish va pedagogik faoliyatni optimallashtirish imkonini beradi. Masalan, sun’iy intellekt asosidagi platformalar o‘quvchilarning bilim darajasini tahlil qilib, ularning qaysi mavzularda qiynalayotganini aniqlaydi va aynan shu yo‘nalish bo‘yicha qo‘shimcha topshiriqlarni tavsiya qiladi. Bu esa har bir o‘quvchiga individual yondashuvni ta’minlashga xizmat qiladi.

O‘zbekistonda ham so‘nggi yillarda sun’iy intellekt va raqamli texnologiyalarni rivojlantirishga davlat miqyosida katta e’tibor qaratilmoqda. Xususan, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 17-fevraldagi PQ-4996-son “Sun’iy intellekt texnologiyalarini jadal joriy etish uchun shart-sharoitlar yaratish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori ushbu sohadagi islohotlarning muhim huquqiy asosiga aylandi. Mazkur qarorda sun’iy intellekt texnologiyalarini iqtisodiyot, tibbiyot, qishloq xo‘jaligi, bank-moliya tizimi hamda ta’lim sohalariga bosqichma-bosqich joriy etish vazifalari belgilangan. Shuningdek, qarorda sun’iy intellekt bo‘yicha mutaxassislar tayyorlash, ilmiy tadqiqotlarni qo‘llab-quvvatlash va xalqaro hamkorlikni rivojlantirish masalalariga ham alohida e’tibor qaratilgan. Bu esa mamlakatda zamonaviy bilim va texnologiyalarga asoslangan yangi avlod mutaxassislarini tayyorlash uchun muhim asos bo‘lib xizmat qilmoqda. Ta’lim tizimida AI texnologiyalaridan foydalanish o‘qituvchilar va

o‘quvchilar uchun bir qator qulayliklarni yaratmoqda. Jumladan, elektron platformalar yordamida testlarni avtomatik tekshirish, o‘quvchilarning faolligini monitoring qilish, interaktiv mashg‘ulotlar tashkil etish va individual o‘quv dasturlarini ishlab chiqish imkoniyati paydo bo‘lmoqda. Ayniqsa, xorijiy tillarni o‘rganishda sun’iy intellekt texnologiyalarining samarasi yuqori bo‘lib, ular talaffuzni tekshirish, grammatik xatolarni aniqlash, lug‘at boyligini oshirish hamda virtual muloqot muhitini yaratishda muhim vosita hisoblanadi. Bundan tashqari, AI texnologiyalari pedagoglarning ish faoliyatini ham yengillashtirmoqda. O‘qituvchilar sun’iy intellekt yordamida dars materiallarini tayyorlash, o‘quvchilarning bilim darajasini tahlil qilish va ta’lim samaradorligini oshirish imkoniyatiga ega bo‘lmoqda. Natijada o‘qituvchi ko‘proq vaqtini ijodiy va metodik faoliyatga yo‘naltirishi mumkin. Shu bilan birga, sun’iy intellekt texnologiyalarini ta’lim tizimiga joriy etishda ayrim muammolar ham mavjud. Jumladan, texnik infratuzilmaning yetarli emasligi, internet tezligining pastligi, raqamli savodxonlik darajasining turlicha ekanligi hamda ma’lumotlar xavfsizligi bilan bog‘liq masalalar dolzarb muammolar sirasiga kiradi. Shu sababli AI texnologiyalaridan samarali foydalanish uchun nafaqat texnik imkoniyatlarni kengaytirish, balki pedagoglarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Nemis tilini o‘rganishda sun’iy intellektning afzalliklari

So‘nggi yillarda sun’iy intellekt texnologiyalarining jadal rivojlanishi xorijiy tillarni o‘qitish metodikasiga sezilarli ta’sir ko‘rsatmoqda. Ayniqsa, nemis tilini o‘rganish jarayonida AI asosidagi dastur va platformalardan foydalanish samarali natijalarni bermoqda. Zamonaviy raqamli vositalar o‘quvchilarning til ko‘nikmalarini rivojlantirish, mustaqil ta’lim olish imkoniyatlarini kengaytirish hamda o‘quv jarayonini individuallashtirishda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Bugungi kunda ChatGPT, Duolingo, Quizlet, DeepL, Grammarly kabi sun’iy intellekt asosida ishlovchi platformalar xorijiy tillarni o‘rganishda keng qo‘llanilmoqda. Ushbu tizimlar o‘quvchilarning yozish, o‘qish, tinglab tushunish va gapirish ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, nemis tilini o‘rganishda grammatika qoidalarining murakkabligi, talaffuzdagi o‘ziga xosliklar va lug‘at boyligini shakllantirish jarayonida AI texnologiyalarining roli katta ahamiyatga ega.

Sun’iy intellektning eng muhim afzalliklaridan biri — ta’limni individuallashtirish imkoniyatidir. Ma’lumki, har bir o‘quvchining bilim darajasi, qiziqish doirasi, o‘zlashtirish tezligi va o‘rganish uslubi bir-biridan farq qiladi. An’anaviy ta’lim tizimida barcha o‘quvchilarga bir xil yondashuv qo‘llanilishi natijasida ayrim o‘quvchilarning ehtiyojlari to‘liq qondirilmasligi mumkin. AI texnologiyalari esa foydalanuvchi faoliyatini tahlil qilib, uning bilim darajasiga mos individual topshiriqlar va tavsiyalarni ishlab chiqadi. Bu esa o‘quv jarayonining samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Masalan, sun’iy intellekt asosidagi dasturlar grammatika xatolarini avtomatik aniqlash va ularni tuzatish imkoniyatiga ega. Nemis tilidagi artikl, fe’l tuslanishi yoki gap tuzilishi bilan bog‘liq xatolar tizim tomonidan tezkor ravishda aniqlanadi va foydalanuvchiga to‘g‘ri variant tavsiya etiladi. Natijada o‘quvchi o‘z xatolarini mustaqil ravishda tahlil qilish va tuzatish imkoniyatiga ega bo‘ladi. Shuningdek, AI texnologiyalari talaffuzni tekshirish va nutqdagi kamchiliklarni aniqlashda ham samarali vosita hisoblanadi. Maxsus dasturlar foydalanuvchining talaffuzini standart nutq bilan taqqoslaydi hamda fonetik xatolar yuzasidan tavsiyalar beradi. Bu esa ayniqsa nemis tilidagi murakkab tovushlarni to‘g‘ri talaffuz qilish ko‘nikmasini rivojlantirishda muhim rol o‘ynaydi.

Sun’iy intellektning yana bir muhim afzalligi — lug‘at boyligini oshirish imkoniyatidir. Zamonaviy platformalar yangi so‘zlarni turli interaktiv usullar orqali o‘rgatadi, ularni takrorlash tizimini avtomatlashtiradi va foydalanuvchining eslab qolish darajasiga qarab mashqlarni moslashtiradi. Natijada yangi lug‘atlarni o‘zlashtirish jarayoni ancha samarali va qiziqarli kechadi. Bundan tashqari, AI asosidagi virtual suhbat tizimlari o‘quvchilarga real muloqot muhitini yaratib beradi. Masalan, ChatGPT kabi tizimlar foydalanuvchi bilan nemis tilida

muloqot olib borishi, savollarga javob berishi va suhbat davomida grammatik hamda uslubiy tavsiyalar berishi mumkin. Bu esa o‘quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Sun’iy intellekt texnologiyalari real hayotiy vaziyatlarni modellashtirish imkoniyatini ham yaratadi. O‘quvchilar virtual muhitda aeroport, mehmonxona, restoran yoki ish suhbatiga oid dialoglarni mashq qilishlari mumkin. Bunday interaktiv yondashuv tilni amaliy qo‘llash ko‘nikmasini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shuningdek, multimedia vositalari, interaktiv o‘yinlar va gamifikatsiya elementlari o‘quvchilarning motivatsiyasini oshirishda muhim rol o‘ynaydi. O‘yin shaklidagi topshiriqlar va reyting tizimlari o‘quvchilarni faolroq bo‘lishga undaydi hamda dars jarayonini qiziqarli qiladi. Bu esa xorijiy tilni o‘rganishga bo‘lgan qiziqish va intilishni kuchaytiradi. Umuman olganda, sun’iy intellekt texnologiyalari nemis tilini o‘rganish jarayonini yanada samarali, interaktiv va qulay shaklga keltirmoqda. Ular o‘quvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga olish, mustaqil ta’limni rivojlantirish va til ko‘nikmalarini kompleks ravishda shakllantirishda muhim vosita sifatida namoyon bo‘lmoqda.

Muammolar va salbiy jihatlar

Sun’iy intellekt texnologiyalarining ta’lim tizimiga kirib kelishi o‘quv jarayonini zamonaviylashtirish va samaradorlikni oshirishda muhim omil bo‘lib xizmat qilmoqda. Biroq ushbu texnologiyalarning keng qo‘llanilishi bilan bir qatorda ayrim muammolar va salbiy jihatlar ham yuzaga chiqmoqda. Shu sababli sun’iy intellektdan foydalanishda uning nafaqat afzalliklari, balki ehtimoliy xavf va kamchiliklarini ham hisobga olish muhim ahamiyat kasb etadi.

Eng asosiy muammolardan biri — texnologiyalarga haddan tashqari bog‘liqlikning shakllanishidir. Bugungi kunda ko‘plab o‘quvchilar turli topshiriqlarni bajarishda sun’iy intellekt tizimlariga ortiqcha tayanib qolmoqda. Natijada ayrim hollarda mustaqil fikrlash, mantiqiy tahlil qilish va ijodiy yondashuv ko‘nikmalari sustlashishi mumkin. Masalan, matn yozish, tarjima qilish yoki grammatik topshiriqlarni bajarishda AI tizimlari tayyor javoblarni tezkor ravishda taqdim etadi. Bu esa o‘quvchining bilimni mustaqil ravishda izlash va xatolar ustida ishlash jarayonini kamaytiradi. Shuningdek, sun’iy intellekt texnologiyalaridan ortiqcha foydalanish jonli muloqotning kamayishiga ham olib kelishi mumkin. Til o‘rganish jarayonida insonlar bilan real muloqot qilish kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Agar o‘quvchi ko‘proq virtual dasturlar bilan ishlasa, uning real suhbat jarayonidagi erkinligi, emotsional muloqoti va ijtimoiy faolligi pasayishi ehtimoli mavjud. Ayniqsa, nemis tilini o‘rganishda talaffuz, intonatsiya va tabiiy nutq muhiti katta ahamiyat kasb etadi. Sun’iy intellekt esa jonli insoniy muloqotni to‘liq almashtira olmaydi. Bundan tashqari, internetga qaramlik muammosi ham dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Zamonaviy AI platformalari asosan internet orqali faoliyat yuritadi. Natijada o‘quvchilar uzoq vaqt davomida telefon, planshet yoki kompyuter qarshisida vaqt o‘tkazishga odatlanib qolishi mumkin. Bu esa nafaqat ta’lim samaradorligiga, balki inson salomatligiga ham salbiy ta’sir ko‘rsatadi. Uzoq vaqt monitor qarshisida ishlash ko‘z charchashi, diqqatning pasayishi, uyqu rejimining buzilishi va jismoniy faollikning kamayishiga sabab bo‘lishi mumkin. Sun’iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishda ma’lumotlar xavfsizligi bilan bog‘liq muammolar ham mavjud. Ko‘plab platformalar foydalanuvchilarning shaxsiy ma’lumotlari, yozishmalari va o‘quv faoliyatiga oid axborotlarni saqlaydi. Bu esa maxfiylik va axborot xavfsizligi masalalarini yuzaga keltiradi. Ayrim hollarda foydalanuvchi ma’lumotlarining uchinchi tomonlarga tarqalishi yoki noqonuniy foydalanilishi xavfi ham mavjud. Shu sababli sun’iy intellekt platformalaridan foydalanishda kiberxavfsizlik va ma’lumotlarni himoya qilish masalalariga jiddiy e’tibor qaratish zarur.

Yana bir muhim muammo — texnik imkoniyatlarning barcha hududlarda bir xil emasligidir. Raqamli ta’limdan samarali foydalanish uchun zamonaviy qurilmalar va sifatli internet tarmog‘i zarur hisoblanadi. Biroq ayrim chekka hududlarda internet tezligining pastligi yoki texnik

vositalarning yetishmasligi o‘quvchilarning zamonaviy ta’lim imkoniyatlaridan to‘liq foydalanishiga to‘sqinlik qilmoqda. Bu esa ta’lim sifatidagi tengsizlikni kuchaytirishi mumkin. Shuningdek, pedagoglarning raqamli kompetensiyasi ham muhim omillardan biri hisoblanadi. Barcha o‘qituvchilar ham sun’iy intellekt texnologiyalaridan samarali foydalanish ko‘nikmasiga ega emas. Ayrim hollarda zamonaviy platformalar bilan ishlashdagi qiyinchiliklar ta’lim jarayonining samaradorligiga salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Shu sababli pedagoglarning AKT va AI bo‘yicha malakasini muntazam oshirib borish zarur. Bundan tashqari, sun’iy intellekt tizimlari har doim ham mukammal natija bermaydi. Ba’zi hollarda ular noto‘g‘ri tarjima, grammatik xatolar yoki noaniq ma’lumotlarni taqdim etishi mumkin. Agar o‘quvchi bunday ma’lumotlarni tekshirmasdan qabul qilsa, noto‘g‘ri bilim shakllanishi ehtimoli yuzaga keladi. Shu bois AI texnologiyalaridan foydalanishda tanqidiy fikrlash ko‘nikmasi ham muhim ahamiyatga ega.

Umuman olganda, sun’iy intellekt texnologiyalari ta’lim tizimiga katta imkoniyatlar olib kirayotgan bo‘lsa-da, ularning salbiy jihatlari va mavjud muammolarini ham inobatga olish zarur. Texnologiyalardan oqilona va me’yorida foydalanish, inson omilini saqlab qolish hamda pedagogik nazoratni kuchaytirish orqali ushbu muammolarni kamaytirish mumkin.

Zamonaviy ta’lim tizimida o‘qituvchining roli

Bugungi kunda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi ta’lim tizimiga ham katta ta’sir ko‘rsatmoqda. Sun’iy intellekt, raqamli platformalar va interaktiv dasturlar o‘quv jarayonini yanada qulay va samarali tashkil etish imkonini bermoqda. Biroq texnologiyalar qanchalik rivojlanmasin, o‘qituvchining o‘rni ta’lim tizimida hal qiluvchi ahamiyatga ega bo‘lib qolmoqda. Chunki ta’lim jarayoni faqat ma’lumot berish bilan cheklanmaydi; u tarbiya, motivatsiya, psixologik qo‘llab-quvvatlash va insoniy muloqotni ham o‘z ichiga oladi. Sun’iy intellekt pedagog faoliyatini yengillashtirishi mumkin, ammo u inson omilini to‘liq almashtira olmaydi. Masalan, AI tizimlari testlarni avtomatik tekshirishi, grammatik xatolarni aniqlashi yoki individual mashqlar tavsiya qilishi mumkin. Lekin o‘quvchining ruhiy holatini tushunish, uning qiziqishlarini aniqlash yoki motivatsiyasini oshirish kabi vazifalarni faqat o‘qituvchi samarali amalga oshira oladi.

O‘qituvchining eng muhim vazifalaridan biri — o‘quvchilarga motivatsiya berishdir. Har bir o‘quvchining bilim olishga bo‘lgan qiziqishi va intilishi turlicha bo‘ladi. Ayrim o‘quvchilar tez o‘zlashtirsa, boshqalari ko‘proq tushuntirish va qo‘llab-quvvatlashga ehtiyoj sezadi. Masalan, nemis tilini o‘rganayotgan ayrim o‘quvchilar murakkab grammatika qoidalari yoki talaffuz sababli qiyinchilikka duch kelishi mumkin. Shunday vaziyatda o‘qituvchi ularga ruhiy dalda beradi, qo‘shimcha tushuntirishlar beradi va o‘ziga bo‘lgan ishonchini oshirishga yordam beradi. Sun’iy intellekt esa bunday emotsional qo‘llab-quvvatlashni to‘liq bera olmaydi. Bundan tashqari, o‘qituvchi tarbiyaviy faoliyatni ham amalga oshiradi. Ta’lim jarayoni faqat bilim berish emas, balki shaxsni tarbiyalash, unda ma’naviy va axloqiy qadriyatlarni shakllantirish vazifasini ham bajaradi. O‘qituvchi o‘quvchilarda mas’uliyat, intizom, hurmat, hamkorlik va vatanparvarlik kabi fazilatlarni rivojlantiradi. Masalan, dars davomida o‘quvchilarning bir-biriga bo‘lgan munosabati, jamoada ishlashi yoki madaniyatli muloqoti o‘qituvchi nazorati va tarbiyaviy yondashuvi orqali shakllanadi. AI texnologiyalari esa bunday murakkab tarbiyaviy vazifalarni bajara olmaydi.

O‘qituvchining yana bir muhim vazifasi — jonli muloqotni tashkil etishdir. Ayniqsa, xorijiy tillarni o‘rganishda real insoniy muloqot katta ahamiyatga ega. Nemis tilini o‘rganayotgan o‘quvchi grammatik qoidalarni bilishi mumkin, biroq ularni amaliy suhbatda qo‘llash uchun jonli kommunikatsiya zarur bo‘ladi. Masalan, dars jarayonida o‘qituvchi turli dialoglar, bahs-munozaralar yoki rolli o‘yinlar tashkil etadi. Bu esa o‘quvchilarning erkin fikrlashi va kommunikativ kompetensiyasini rivojlantiradi. Shuningdek, pedagog individual psixologik

yondashuvni ta’minlaydi. Har bir o‘quvchining xarakteri, qiziqishi va psixologik holati turlicha bo‘ladi. Ayrim o‘quvchilar faol va ochiq bo‘lsa, boshqalari tortinchoq yoki o‘ziga ishonchsiz bo‘lishi mumkin. Tajribali o‘qituvchi bunday holatlarni sezadi va har bir o‘quvchiga mos yondashuvni tanlaydi. Masalan, darsda kam qatnashadigan yoki savollarga javob berishga uyaladigan o‘quvchini rag‘batlantirish, unga oddiyroq vazifalar berish yoki kichik muvaffaqiyatlarini e’tirof etish orqali uning faolligini oshirish mumkin. Sun’iy intellekt esa inson psixologiyasining bunday nozik jihatlarini to‘liq anglay olmaydi. Hozirgi davrda o‘qituvchilardan nafaqat o‘z fanini mukammal bilish, balki zamonaviy texnologiyalar bilan ishlash ko‘nikmalariga ega bo‘lish ham talab etilmoqda. Raqamli ta’limning rivojlanishi pedagoglarning AKT va AI bo‘yicha kompetensiyalarini oshirish zaruratini yuzaga keltirdi. Zamonaviy o‘qituvchi onlayn platformalardan foydalanish, interaktiv taqdimotlar tayyorlash, elektron resurslar bilan ishlash va sun’iy intellekt vositalaridan samarali foydalanishni bilishi kerak. Masalan, nemis tili o‘qituvchisi ChatGPT yoki boshqa AI platformalari yordamida:

- dialoglar tuzishi;
- test savollari yaratishi;
- grammatika mashqlarini tayyorlashi;
- individual topshiriqlar ishlab chiqishi mumkin.

Bu esa dars samaradorligini oshirish bilan birga pedagogning vaqtini ham tejaydi. Biroq texnologiyalardan foydalanishda o‘qituvchi nazorati va pedagogik yondashuv doimo ustuvor bo‘lib qolishi kerak. Bugungi kunda zamonaviy ta’lim tizimida texnologiyalar va sun’iy intellekt muhim vosita bo‘lib xizmat qilmoqda, ammo o‘qituvchi shaxsining ahamiyati saqlanib qolmoqda. Chunki haqiqiy ta’lim jarayoni insoniy munosabat, motivatsiya, tarbiya va jonli muloqot orqali samarali amalga oshadi. Shu sababli kelajak ta’limida sun’iy intellekt va pedagog faoliyatining uyg‘unlashuvi eng samarali model sifatida namoyon bo‘lishi mumkin.

Xulosa o‘rnida ta’kidlash joizki, sun’iy intellekt texnologiyalari zamonaviy ta’lim tizimining muhim tarkibiy qismiga aylanib bormoqda. Ayniqsa, xorijiy tillarni, jumladan nemis tilini o‘qitish jarayonida AI asosidagi dastur va platformalardan foydalanish ta’lim samaradorligini oshirish, o‘quvchilarning mustaqil ishlash ko‘nikmalarini rivojlantirish hamda individual yondashuvni ta’minlashda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Sun’iy intellekt texnologiyalari grammatika, talaffuz, lug‘at boyligini oshirish va kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish kabi yo‘nalishlarda samarali vosita sifatida namoyon bo‘lmoqda.Shu bilan birga, tadqiqot davomida sun’iy intellekt texnologiyalarining ayrim salbiy jihatlari ham mavjudligi aniqlandi. Jumladan, texnologiyalarga ortiqcha bog‘liqlik, jonli muloqotning kamayishi, internetga qaramlik, ma’lumotlar xavfsizligi bilan bog‘liq muammolar hamda texnik imkoniyatlarning barcha hududlarda bir xil emasligi ta’lim sifatiga ma’lum darajada ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Shu sababli AI texnologiyalaridan foydalanishda pedagogik nazoratni saqlash va ulardan oqilona foydalanish muhim hisoblanadi. Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, sun’iy intellekt o‘qituvchi faoliyatini yengillashtiruvchi samarali vosita bo‘lsa-da, inson omilini to‘liq almashtira olmaydi. Chunki motivatsiya berish, tarbiyaviy faoliyatni olib borish, individual psixologik yondashuvni ta’minlash va jonli kommunikatsiyani tashkil etish kabi vazifalar pedagog faoliyatining ajralmas qismi bo‘lib qolmoqda. Shuning uchun zamonaviy o‘qituvchilar nafaqat o‘z fanini mukammal bilishi, balki raqamli texnologiyalar va sun’iy intellekt vositalaridan samarali foydalanish kompetensiyalariga ham ega bo‘lishi zarur. O‘zbekistonda ham raqamli ta’lim va sun’iy intellekt texnologiyalarini rivojlantirish bo‘yicha amalga oshirilayotgan islohotlar ushbu yo‘nalishning istiqbolli ekanligini ko‘rsatmoqda. Prezident farmonlari va davlat dasturlari asosida xorijiy tillarni zamonaviy metodlar yordamida o‘qitish, innovatsion texnologiyalarni ta’lim tizimiga joriy etish hamda pedagoglarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish bo‘yicha muhim ishlar amalga oshirilmoqda. Kelajakda sun’iy intellekt va an’anaviy pedagogikaning uyg‘unlashuvi zamonaviy, interaktiv va samarali ta’lim

tizimini shakllantirishga xizmat qilishi kutilmoqda. Shu bois AI texnologiyalaridan pedagogik maqsadlarga muvofiq, me'yorida va ilmiy asosda foydalanish xorijiy tillarni o'qitish sifatini yanada oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. –T.: O'zbekiston, 2021. – bet 464. (Yangi O'zbekiston strategiyasi // Стратегия Нового Узбекистана // Strategy of New Uzbekistan)
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktyabrdagi PF-5847-son Farmoni "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida". –T., 2019. (Oliy ta'lim tizimini rivojlantirish konsepsiyasi // Концепция развития системы высшего образования // Concept for the Development of Higher Education System)
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 6-oktyabrdagi PF-6079-son Farmoni "Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasini tasdiqlash to'g'risida". –T., 2020. (Raqamli O'zbekiston — 2030 // Цифровой Узбекистан — 2030 // Digital Uzbekistan)
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 17-fevraldagi PQ-4996-son Qarori "Sun'iy intellekt texnologiyalarini jadal joriy etish uchun shart-sharoitlar yaratish chora-tadbirlari to'g'risida". –T., 2021. (Sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etish // Внедрение технологий искусственного интеллекта // Introduction of Artificial Intelligence Technologies)
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 19-maydagi PQ-5117-son Qarori "Xorijiy tillarni o'rganishni ommalashtirish faoliyatini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqish chora-tadbirlari to'g'risida". –T., 2021. (Xorijiy tillarni rivojlantirish // Развитие иностранных языков // Development of Foreign Language Learning)
6. Azimov Y. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va ularning ta'lim samaradorligidagi o'rni. –T.: Fan va texnologiya, 2021. – bet 214. (Zamonaviy pedagogik texnologiyalar // Современные педагогические технологии // Modern Pedagogical Technologies)
7. Jalolov J. Chet til o'qitish metodikasi. –T.: O'qituvchi, 2012. – bet 432. (Chet til o'qitish metodikasi // Методика преподавания иностранных языков // Methods of Foreign Language Teaching)
8. Passov E.I. Kommunikativ metodika asoslari. –M.: Prosvesheniye, 2010. – bet 276. (Kommunikativ metodika asoslari // Основы коммуникативной методики // Foundations of Communicative Methodology)
9. UNESCO. Artificial Intelligence and Education: Guidance for Policy-makers. – Paris: UNESCO Publishing, 2021. – p. 112. (Sun'iy intellekt va ta'lim // Искусственный интеллект и образование // Artificial Intelligence and Education)
10. https://lex.uz – O'zbekiston Respublikasi qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi. (O'zbekiston qonunchilik bazasi // Национальная база законодательства Узбекистана // National Legal Database of Uzbekistan)
11. https://edu.uz – O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi rasmiy sayti. (Oliy ta'lim vazirligi sayti // Сайт Министерства высшего образования // Official Website of the Ministry of Higher Education)
12. https://openai.com – Sun'iy intellekt texnologiyalariga oid rasmiy platforma. (OpenAI platformasi // Платформа OpenAI // OpenAI Platform)